

Nr 366.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående kreditgivningen till utlandet m. m.; given Stockholms slott den 19 oktober 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 oktober 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, *vissa frågor rörande kreditgivningen till utlandet m. m.*

Med bifall till därom i propositionerna nr 139 och 295 framlagda förslag har innevarande års riksdag anvisat bland annat följande anslag för hjälpverksamhet och kreditgivning till utlandet, nämligen *dels* ett reservationsanslag under sjunde huvudtiteln till Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete å 70 miljoner kronor, *dels* investeringsanslag till Kreditgivning till utlandet för vissa löpande utgifter i Sverige å 100 miljoner kronor och till Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete å 950 miljoner kronor. Dessa anslag äro uppförda å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1944/45. Å

tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 ha tidigare anvisats *dels* under sjunde huvudtiteln ett reservationsanslag till Bidrag till internationellt återuppbyggnadsarbete å 20 miljoner kronor, *dels* ett investeringsanslag under samma anslagsrubrik å 180 miljoner kronor. I särskilda fall ha vidare anvisats bland annat olika anslag till kreditgivning till bestämda länder för vissa löpande utgifter i Sverige.

I propositionen nr 295 framhöll jag, att det under rådande extraordinära förhållanden kunde vara förbundet med ekonomiska olägenheter av stundom betydande mått att göra överenskommelser rörande handelsutbytet och betalningsförhållandena med utlandet beroende av riksdagens godkännande. Olägenheterna betingades främst av att en omedelbar uppgörelse med vederbörande land kunde utgöra förutsättningen för att varuhandeln skulle komma i gång utan dröjsmål. Med hänsyn till de särskilda omständigheterna borde därför överenskommelser med främmande makter få sättas i kraft utan att godkännande från riksdagens sida vid en höstsession avvaktades. Redogörelse för de träffade avtalen borde därefter snarast möjligt i lämplig form lämnas riksdagen. Vad jag sålunda föreslagit lämnade riksdagen utan erinran.

Sedan nämnda proposition avläts till riksdagen, har ett flertal handels- och betalningsöverenskommelser slutits med olika länder. Jag torde nu få lämna en kort översikt för avtalens huvudsakliga innebörd. En närmare redogörelse för ifrågavarande avtal liksom för utvecklingen av den utländska kreditgivningen och hjälpverksamheten överhuvud torde få lämnas vederbörande riksdagsutskott.

Finansavtal. I propositionen nr 295 redovisades till *Norge* lämnade ävensom i utsikt ställda krediter. Vid de slutliga förhandlingarna om regleringen av de finansiella mellanhavandena mellan Sverige och Norge vidtogos vissa ändringar i de preliminära förslagen. Enligt två avtal den 14 juni 1945 ha krediter å 50 respektive 15 miljoner kronor ställts till Norges förfogande. Den större krediten avsågs för bestridande av kostnader för de norska flyktingarna i Sverige samt för inköp här i landet av vissa partier livsmedel m. m. För denna kredit erlägges ingen ränta. Krediten å 15 miljoner kronor, som skall förräntas efter 1 procent, skall enligt avtalet disponeras för norska legationens i Stockholm löpande utgifter. Vidare förklarade sig Sverige berett att under vissa villkor övertaga pund sterling till ett sammanlagt värde av högst 160 miljoner kronor, varav hälften skulle användas för likvider i samband med fartygsbeställningar i Sverige och hälften för bestridande av kostnader i samband med utbildning och uppsättande av de norska polisförbanden m. m. Såsom framgått av till riksdagen förut lämnade redogörelser ha tidigare till Norges förfogande ställts dels en kredit för återuppbyggnadsändamål å 200 miljoner kronor, vilken kredit, med hänsyn till att den förutsetts bli långfristig, löper med en ränta om 3 1/2 procent, dels en räntefri kredit å 100 miljoner kronor för bestridande av kostnaderna för flyktingverksamheten och polisutbildningen.

I propositionen nr 139 angavs, att för finansieringen av varuexporten för återuppbyggnadsarbetet hade preliminärt reserverats ett belopp å 75 miljoner kronor för kreditgivning till *Danmark*. Motsvarande belopp ställdes med stöd av medelsreservationen av riksbanken till danske ministerns förfogande för inköp av de varor som beräknades komma att bliva erforderliga för återuppbyggnadsändamål. Under kriget ställdes dessutom vid olika tillfällen krediter till danske ministerns i Stockholm disposition för bestridande av i främsta rummet flyktingskostnader. Genom avtal den 12 juli 1945 ha de finansiella transaktionerna med *Danmark* reglerats, varvid tre krediter ställts till *Danmarks* förfogande. En kredit å 110 miljoner kronor är i huvudsak avsedd för reglering av nyssnämnda reservation och förskott å 75 miljoner kronor samt för ytterligare varuinköp enligt särskilda överenskommelser. Krediten har förutsatts bli långfristig, och räntan har med hänsyn härtill fastställts till 3¹/₂ procent. Enligt två andra avtal har *Danmark* vidare erhållit krediter å 50 respektive 70 miljoner kronor för reglering av främst vissa utgifter för flyktinghjälpen och för polisstyrkornas utbildning och utrustning samt vapeninköp i Sverige. Krediten å 70 miljoner kronor skall löpa med 1 procents ränta medan däremot krediten å 50 miljoner kronor, som helt disponerats före *Danmarks* befrielse, är räntefri.

Efter en därom av danska regeringen gjord hemställan har sedermera utfästelse lämnats om ytterligare en kredit å 10 miljoner kronor. Krediten skall ställas till *Danmarks* förfogande på samma villkor som de för krediten å 70 miljoner kronor gällande. Den nya krediten är helt avsedd att disponeras för inköp av ett antal baracker, tillhöriga svenska myndigheter, jämte viss utrustning m. m. Samtliga dessa inköp sammanhänga med omhändertagandet av det stora antal civila tyska flyktingar, som finnes i *Danmark*.

Utöver i propositionen nr 139 angivna krediter å 75 miljoner kronor har till *Nederländernas* förfogande ställts ett belopp å 25 miljoner kronor, avsett för legationens löpande utgifter samt kostnader för flyktingverksamheten m. m.

Slutligen har utfästelse lämnats till *Abessinien* om en kredit för finansieringen av löne- och resekostnader i svenska kronor för de svenska experter som kallats att biträda den abessinska regeringen. Krediten har maximerats till 5 miljoner kronor.

Handels- och betalningsöverenskommelser. I propositionen nr 295 omnämndes, att finans- och handelsförhandlingar påginge med Belgien och Frankrike. Dessa förhandlingar ha numera slutförts och avtal undertecknats med Belgien den 30 maj 1945 och med Frankrike den 21 juni 1945.

I den med *Belgien* avslutade betalningsöverenskommelsen, som anknutits till handelsavtalet, ha vidtagits anordningar för att möjliggöra en finansiering av det exportöverskott från Sverige, som beräknats uppkomma under den första delen av avtalsperioden. Det har sålunda stadgats, att riksbanken skall ställa en kredit å intill 100 miljoner kronor till den belgiska nationalbankens förfogande för fullgörande av de löpande betalningarna mellan Bel-

gien och Sverige. En kredit i belgiska francs å motsvarande belopp ställes till riksbankens förfogande av den belgiska nationalbanken. Avsikten är att den kredit, som eventuellt tages i anspråk, skall vara avvecklad inom den period av två år handelsavtalet löper.

I de med *Frankrike* avslutade varuutbytes- och betalningsöverenskommelserna har förutsetts ett visst svenskt exportöverskott under den 12-månadersperiod handelsavtalet omfattar. Den kredit, som under denna tid kan komma att ställas till Frankrikes förfogande, har beräknats till 45 miljoner kronor, vartill kunna komma vissa betalningar för frakter m. m. Betalningsavtalet har en giltighetstid av tre år men det kan efter uppsägning sättas ur kraft vid en tidigare tidpunkt.

Med *Polen* ha avtal rörande varuutbytet och betalningsförhållandena mellan de båda länderna ingåtts den 20 augusti 1945. Av betalningarna för importen av polska varor till Sverige äger Polen använda hälften för inköp av varor i Sverige eller andra betalningar till Sverige. Den andra hälften kan utom för samma ändamål även utnyttjas för inköp av guld och valutor. Till Polens förfogande har vidare ställts en svensk statskredit å 100 miljoner kronor för inköp i Sverige. Av krediten äger Polen omedelbart disponera 35 miljoner kronor medan resterande belopp kommer att kunna utnyttjas i viss relation till de polska leveranserna till Sverige.

Departementschefen. Av den föregående redogörelsen framgår, att riksdagen anvisat sammanlagt (950 + 180 ==) 1 130 miljoner kronor för återuppbyggnadskrediter till utlandet. För krediter, avsedda för finansiering av vissa löpande utgifter som andra länder ha att täcka i Sverige i samband med flyktinghjälp, repatriering etc., har riksdagen vidare anvisat ett allmänt anslag å 100 miljoner kronor. Slutligen har för den egentliga hjälpverksamheten anvisats sammanlagt 90 miljoner kronor. Här angivna medelsanvisningar motsvara som bekant endast en del av den svenska stödverksamheten, eftersom tidigare betydande belopp anvisats för reglering av särskilda krediter och därjämte krediter lämnats genom valutaköp och i andra former som icke påkallat budgetmässig reglering. Jag torde få hänvisa till den fullständiga översikt över anslagsanvisningarna etc. som lämnats i propositionerna 139 och 295 vid riksdagens vårsession.

De anvisade anslagen ha numera i betydande utsträckning disponerats genom olika kredit- och handelsöverenskommelser samt genom beslut om hjälpåtgärder. Genom återuppbyggnadskrediter till utlandet, som skola belasta därför avsedda anslag å sammanlagt 1 130 miljoner kronor, har sålunda bundits sammanlagt i runt tal 860 miljoner kronor. Återstoden måste anses reserverad för vissa redan kända kreditbehov. Anslaget till kreditgivning för löpande utgifter i Sverige, vilket som nyss nämnts uppgår till 100 miljoner kronor, har disponerats till sammanlagt 90 miljoner kronor. Och av de 90 miljoner kronor som stå till förfogande å driftbudgeten för den egentliga hjälpverksamheten torde inemot 70 miljoner nu vara förbrukade; ansemliga ytterligare hjälpbehov, som Sverige lämpligen bör i sin mån bidra till att möta, föreligga emellertid.

Bland de krediter som lämnats utlandet intaga de räntefria krediterna till Norge och Danmark å 150 respektive 50 miljoner kronor en särställning. Krediterna ha avsett ändamål som enligt den svenska regeringens uppfattning borde föranleda, att de lades vid sidan av de övriga finansiella uppgörelserna. Detta har föranlett icke endast att de lämnats utan ränta utan även att från svensk sida förklarats, att de komme att göras till föremål för framställning till riksdagen om avskrivning. Någon anledning att uppskjuta den sålunda i utsikt ställda regleringen av ifrågavarande krediter i avvaktan på att det allmänna kreditläget kan fullständigare överblickas synes icke föreligga. Jag får därför föreslå, att framställning göres till riksdagen om att under huvudtiteln för avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår för ändamålet anvisas 200 miljoner kronor.

De i det föregående omnämnda kreditutfästelserna behöva endast i ett fall föranleda framställning till riksdagen, emedan övriga utfästelser i vad avser såväl belopp som ändamål rymmas inom ramen av redan lämnade fullmakter och medelsanvisningar. Som nämnts har utfästelse lämnats Danmark om en särskild kredit för inköp av baracker m. m. för omhändertagande av tyska flyktingar. Krediten, som skulle uppgå till 10 miljoner kronor, torde böra underställas riksdagen och bli föremål för särskild medelsanvisning.

Under riksdagssessionen eventuellt tillkommande kreditbehov från utlandets sida torde, där icke förhandlingsläget förhindrar detta, få i varje särskilt fall underställas riksdagens prövning. Av svenska kommittén för internationell hjälpverksamhet framlagda beräkningar ge vid handen, att det belopp, som återstår på driftbudgetanslaget för internationell hjälpverksamhet kan komma att inom en snar framtid visa sig otillräckligt. Skulle så bli fallet, torde frågan om anslagsförstärkning få upptagas till närmare prövning och den framställning göras till riksdagen som därav kan föranledas.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa

dels, under huvudtiteln för Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster, ett anslag till Avskrivning av vissa krediter till Danmark och Norge av kronor 200 000 000,

dels, under Fonden för kreditgivning till utlandet, ett investeringsanslag till Kredit till Danmark för inköp av baracker m. m. av kronor 10 000 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Westerlind.